

FEDERACIÓ
CATALANA
D'ENTITATS
CORALS

CURS DE CANT GREGORIÀ

A CÀRREC DE RAMON MORAGAS

Dissabtes 14, 21 i 28 de març de 2009

HORARI

De 10 a 14 h. i de 15:30 a 19:30 h.

PREU

Membres de la FCEC i
de les Federacions del MCC 95 €
No membres 115 €
(aquest preu inclou les partitures i el dinar)

LLOC

Seminari Salesià Martí Codolar
Av. Cardenal Vidal i Barraquer, 1
Barcelona

Molt a prop de l'estació de metro Montbau
Veure planell a
www.marti-codolar.net

Adreçada a tots els membres de les entitats de la FCEC i de tots els grups de Cant Gregorià que ho desitgin, així com a tots els interessats en general, coneixedors del tema, Directors de Cors, Comunitats Religioses, Conservatoris de Música, Mestres, Divulgadors, etc. i a qualsevol persona que vulgui introduir-se en el coneixement d'aquesta importantíssima part de la història de la música.

RAMON MORAGAS

Llicenciat en Musicologia i Cant gregorià al Pontificio Instituto di Musica Sacra de Roma. Ha estat professor de Cant gregorià al Monestir de Montserrat i director del Cor de l'Abadia de Montserrat. Ha fet Setmanes i Cursos de Cant gregorià a diversos indrets de la geografia espanyola. És autor d'alguns articles sobre Cant gregorià, així com de la transcripció de l'**Himnario de Huesca**, del S. XI. Actualment dirigeix el Grup de Cant gregorià de l'Ateneu de Sant Just Desvern

CONTINGUT DEL CURS

El curs s'estructura en 3 jornades de 8 hores de classe amb 2 sessions cada dia. Tindrà com a base la pràctica del cant i tractarà tots els aspectes teòrics a mesura que vagin sortint durant el curs de les classes

PRIMER DIA

Introducció al curs

Finalitat i desenvolupament del curs.
Contacte amb els assistents i formació provisional del grup com a cor.

Lectura de Cant Gregorià

Els llibres antics del cant litúrgic
Els llibres actuals: Graduale, Antiphonale, Usualis, Himnari
Escriptura dels llibres actuals

Els neumes ordinaris: pes, clivis, torculus, porrectus, scandicus, climacus
Neumes especials: quilisma, (salicus), tristrofa, trivirga, liquescents
Signes especials: línies, coma, traç d'unió, episemes, mora vocis

Escriptura dels manuscrits

Paleografia: oriscus i compostos (salicus, pes quassus, virga strata), quilisma, trisorfa, trivirga, trigon,
Signes rítmics: t, c, x, st, m i episemes
Signes melòdics: i, e, s, a, l

Semiologia: interpretació dels neumes.

El "Graduale Triplex" i noves edicions
Quadres de les notes (notació actual i antiga)

Història del cant gregorià

El cant litúrgic abans del s. VII
Sant Gregori; organitzador de la litúrgia i denominació del cant
s. VIII Aparició dels Antifonaris escrits només amb text
s. IX Aparició dels mss amb notació musical amb TOT el repertori i troballa de la diastematia

s. XI Guiu d'Arezzo i altres teòrics musicals
ss. XI-XV. Aportació medieval al cant litúrgic (?)
s. XVI Concili de Trento i reestructuració del cant litúrgic
ss. XVII-XIX decadència del cant gregorià
ss. XIX-XX restauració del cant gregorià.
Monestir de Solesmes

SEGON DIA

Composició melòdica

Importància del text. El cant gregorià és música vocal
La paraula, la frase, el període del text donen la pauta del
que serà la composició melòdica
Importància de l'accent dins la paraula (i per extensió,
dins la frase)

Començ, accent i final són la base per interpretar els
grups melòdics

Analitzar la melodia des de la cèl·lula més petita fins a la
frase completa

Les Melodies per l'estil poden ser: sil·làbiques, neumàtiques, melismàtiques
per la **composició** poden ser

Originals; amb repeticions, progressions, brodat, codes, notes de pas amb imitacions i descripcions recalcant certes paraules
tipus. Ant. 4t mode, Graduals Tractus difícil de saber quina és la melodia original

centons: amb moltes fórmules

Fórmules per l'estil: sil·làbiques, neumàtiques, melismàtiques
per la modalitat: pròpies d'un mode o comunes a diversos modes

per la posició: d'entonació, mitjanes, cadencials

per l'estructura: tòniques (1 o 2 accents), salmòdiques

Formes musicals:

Salmòdiques: salmòdia i antifones

Responsorials: Responsoris, Graduals, Tractus

Liures: totes les altres peces

El Ritme

Ordenament del moviment melòdic, síntesi i unitat dels diversos sons, relació d'empenta i repòs (arsi i tesi), moviment cap al final
Concatenació dels ritmes. Cada paraula té un sentit. cada grup melòdic té una entitat que es fon en un agrupament superior, en un ritme més ampli

Els rimas s'enllacen uns amb els altres per formar una unitat superior que té un sentit complet

La **Cadència** és el final del flux, del moviment d'un fragment o de la frase. Com més ample és el ritme, més important serà la cadència. Una cadència
petita és el final d'un ritme petit supeditat a una ritme més ampli

L'anàlisi rítmica s'aplica a tota mena de música. El cant gregorià té com a base la unitat de la síl·laba o de la nota i no té cap mesura com el compàs.

És **lliure** com el discurs literari i no té mesures binàries ni ternàries. No té cap ombra de mensuralisme.

Per fer l'anàlisi rítmica del cant gregorià cal saber trobar les cadències (petites o grans) que senyalen el fi d'un ritme.

Puntals del ritme: el text (declamació); la melodia (pujada o descens); les fórmules inicials o finals; certs neumes (quilisma, salicus i pes quassus);
indicacions rítmiques (dels manuscrits); el tall neumàtic (que fa la concatenació de ritmes diversos)

TERCER DIA

La Modalitat

És la **relació** de les notes respecte d'una nota presa com a fonamental

L'estudi de la Modalitat fa comprendre millor la construcció de les melodies i és un element d'expressió en la interpretació

Modalitat tradicional

És la clàssica basada en els teòrics medievals. 8 modes

a) una octava de l'escala diatònica

b) 4 tòniques: (RE, MI, FA, SOL). Cada una dona peu a dues escales anomenades plagal i autèntica (inferior o superior)

c) dominant a la 5ª dels autèntics i a la 3ª dels plagal (excepcions)

La teoria tradicional no pot explicar moltes anomalies sobretot els canvis de modalitat (o tonalitat) dintre una mateixa peça.

Teoria dels tres grups modals

La teoria dels exacords (no de les octaves) es basa en quatre grups de notes que sonen diferentment segons la col·locació del semitò. Aquests grups
són: **re-mi-fa-sol**; **mi-fa-sol-la**; **fa-sol-la-sib** i **sol-la-si-do**. La sonoritat d'aquests grups (=modalitat) es troba en tres trams de l'escala de sons ja que
hi ha tres semitons (mi-fa; si-do i la-sib)

Anàlisi modal

L'anàlisi de les peces mostrarà el mode que tenen i també si tenen canvis de mode, de to o de grup modal.

Interpretació i Direcció

Per interpretar les peces el director ha de saber analitzar el text llatí, els neumes, els grups melòdics, el ritme i la modalitat.

La Direcció ha de saber transmetre als cantors els detalls interpretatius dins la globalitat

Són moments molt importants l'inici i les cadències. En la part central de la peça cal fer notar els puntals del ritme i fer entendre els grups melòdics i el
seu encadenament

Importància de l'ús de la mà (també de l'esquerra)

El Director ha de tenir autoritat, saber manar i transmetre la interpretació.

Unes quantes regles d'estil de la direcció

Els alumnes rebran una bona quantitat de peces gregorianes ciclostilades que il·lustraran les Sessions.

INFORMACIÓ I INSCRIPCIONS

Federació Catalana d'Entitats Corals

Via Laietana, 54, 2n. Despatx 213

08003-Barcelona

Tel. 932680668

Fax. 933197436

Email. fcec@fcec.cat

BUTLLETA D'INSCRIPCIÓ

Nom i cognoms

.....
Adreça

.....
CP i població

.....
Correu electrònic

.....
Telèfons

.....
M'inscriu al Curs de Cant Gregorià que se
celebrarà a Barcelona els dies 14, 21 i 28 de març de 2009

Sóc membre de (indiqueu nom)

- ↑ Cor de la FCEC
- ↑ Altre cor
- ↑ Comunitat religiosa
- ↑ Conservatori de Música
- ↑ Altres.....

Ingresseu l'import de la inscripció a nom de FCEC, al compte de La Caixa Penedès
2081-0249-51-3300001969

I envieu la butlleta juntament amb el resguard de l'ingrés abans del **dia 4 de març** (per fax o per correu, a la FCEC).

Data i signatura: